

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 51.035.2024 / ID 5785
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії КОСОВЕЦЬ Маргарита Валеріївна, 1995 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Одеський національний університет імені І.І. Мечникова за спеціальністю «Філологія» та здобула кваліфікацію викладача англійської та німецької мов і літератур закладів вищої освіти, перекладач. Працює викладачем кафедри іноземних мов в Військовій академії м. Одеси, Міністерство оборони України, м. Одеса з 2022 року до цього часу, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Філологія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Одеського національного університету імені І.І.Мечникова від 01 травня 2024 року № 801-18, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради - Наталії КОНДРАТЕНКО, доктора філологічних наук, професора, професора кафедри прикладної лінгвістики Одеського національного університету імені І.І.Мечникова.

Рецензентів – Ірини МОРОЗОВОЇ, доктора філологічних наук, професора, професора кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І.І.Мечникова;

Оксани ПРИСЯЖНЮК, кандидата філологічних наук, доцента, доцента кафедри іноземних мов професійного спрямування Одеського національного університету імені І.І.Мечникова;

Офіційних опонентів – Ганни ПРИХОДЬКО, доктора філологічних наук, професора, професора кафедри англійської філології та лінгводидактики Запорізького національного університету;

Ольги КОСТРОМІНОЇ, кандидата філологічних наук, доцента, доцента кафедри Англійської мови №2 Національного університету «Одеська морська академія»,

на засіданні 14 червня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки

КОСОВЕЦЬ Маргариті Валеріївні на підставі прилюдного захисту дисертації *«Лінгвопрагматична характеристика персонажа-сущика в англomовному художньому дискурсі»* за спеціальністю 035 Філологія.

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І.І.Мечникова Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник Наталя БГУНОВА, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови Одеського національного університету імені І.І.Мечникова.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Актуальність роботи визначається її відповідністю науковому напрямку кафедри теоретичної і прикладної фонетики англійської мови «Дослідження лінгвокультурологічних та просодичних особливостей усного мовлення» (номер державної реєстрації 0107U10628).

2. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів: визначається в тому, що було виокремлено та проаналізовано комунікативні стратегії та тактики, якими послуговуються поліцейський детектив та детектив-аматор під час розслідування вбивства. Була диференційована просодична організація вербалізацій трьох стратегій у чоловічому та жіночому мовленні: стратегії прямого опитування та контролю над ходом бесіди, стратегії емоційного впливу та стратегії маніпулювання, а також комунікативних тактик їх реалізації. Особистим внеском здобувачки є і опис хронотопу художнього детективного дискурсу, моделювання його мовленнєвих особистостей та їхнього статусно-рольового спілкування у художньому літературному дискурсі та у кінодискурсі.

3. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій забезпечено детальним вивченням наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників за проблематикою дослідження (230 позицій, із них 87 іноземними мовами, 6 джерел довідкової літератури); матеріалом дослідження слугували дві вибірки: 993 епізоди допиту свідків (із них 597 епізодів із серії романів М.С. Бітон про Хейміша Макбета та 396 епізодів із серії романів про Агату Рейзін) та 115 кіноепізодів із серіалу Hamish Macbeth та 125 кіноепізодів із серіалу Agatha Raisin; релевантністю методів опрацювання фактичного матеріалу.

4. Наукова новизна результатів дисертації полягає в тому, що в ній уточнено поняття художній детективний дискурс, описано його хронотоп, змодельовано мовленнєві особистості художнього детективного дискурсу та їхнє статусно-рольове спілкування; вперше розроблена таксономія комунікативних стратегій і тактик детектива-персонажа художнього

дискурсу; уперше визначено мовленнєві способи реалізації окреслених комунікативних тактик в англomовному художньому детективному дискурсі; уперше в ході аудиторського й електроакустичного аналізу визначено просодичні характеристики мовлення поліцейського детектива та детектива-аматора в англomовному детективному кінодискурсі; уперше диференційована просодична організація вербалізацій трьох стратегій у чоловічому та жіночому мовленні, а саме: стратегії прямого опитування та контролю над ходом бесіди, стратегії емоційного впливу та стратегії маніпулювання, а також комунікативних тактик їх реалізації.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає в тому, що здобуті напрацювання поглиблюють знання про когнітивно-прагматичне підґрунтя детективного дискурса; розробка моделі аналізу стратегічних стратегій та тактик, за допомогою яких детектив, персонаж художнього дискурсу, змушує опитуваних надавати правдиві свідчення, розслідує, та і зрештою, розкриває злочин, є певним внеском до прагматики, комунікативної та когнітивної лінгвістики; вивчення ролі просодії у здійсненні комунікативного впливу на свідка та підозрілого розширює відомості фоностилістики.

6. Оцінка структури та обсягу дисертації, її мови та стилю. Дисертація «Лінгвопрагматична характеристика персонажа-сищика в англomовному художньому дискурсі» за своєю структурою, мовою та стилем викладу, оформленням відповідає вимогам МОН України та освітньо-наукової програми. Відповідно до поставленої мети і завдань, дисертація складається з анотації (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (230 позицій та 52 літературних та кінематографічних джерела). Дисертаційна робота містить 20 таблиць і 21 рисунок. Загальний обсяг дисертації становить 227 сторінок, із них текстова частина - 200 сторінок.

7. Результати перевірки роботи на академічний плагіат.

Дисертаційна робота була перевірена автоматизованим сервісом пошуку плагіату Unichesk. Результати перевірки зафіксовано в звіті від 15 березня 2024 р.: оригінальність - 94,79%; схожість - 5,21%, найбільша схожість - 5,02% (з джерелами з інтернету); немає вилучених інтернет-джерел; 1,61% цитат. Вилучені 6, 48% складають емпіричний матеріал, самоцитування та технічні збіги, що не є плагіатом. Запозичення не є плагіатом, але виявлена кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи (ст. 444 Цивільного кодексу України). Робота незалежна і може бути рекомендована до захисту. Інші факти, встановлені експертами у процесі перевірки: відсутні.

Висновок: За результатами перевірки дисертація М. В. Косовець визнана оригінальною роботою, яка не містить елементів академічного плагіату

Здобувач має *чотирнадцять* публікацій, *дві* з яких опубліковані у співавторстві з науковим керівником. Із загальної кількості публікацій – *чотири* опубліковано у фахових виданнях України. Загальний обсяг публікацій – 6,8 друкованих аркушів.

1. Косовець М. В. Комунікативні тактики реалізації стратегії маніпулювання в англomовному детективі. Науковий журнал «Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія». Дрогобич, 2021. Вип. 45. С. 181 – 192. DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.45.16>
2. Косовець М. В. Комунікативні тактики реалізації стратегії самопрезентації в англomовному детективі. Журнал «Мова». Науково-теоретичний часопис з мовознавства. Одеса: «Астропринт», 2022. № 37. С. 89 – 94. URL: <http://mova.onu.edu.ua/article/view/261457>
3. Косовець М. В. Комунікативні засоби створення маніпулятивного впливу жінки-детектива підозрюваного у злочині (на матеріалі сучасного англomовного детективного дискурсу). Записки з романо-германської філології. Вип. 2 (49). Одеса, 2022. С. 51 – 68. URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/268196>
4. Косовець М. В. Роль просодії в реалізації стратегії прямого опитування у мовленні сищика – персонажа кінодискурсу. Одеса: Записки з романо-германської філології. 2023. Вип. 2 (51). С. 103 – 115. URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/296824/291868>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації (опубліковані тези доповідей на наукових конференціях):

1. Косовець М. В. Комунікативні стратегії та тактики розслідування вбивства (на матеріалі англomовного детектива). «Сучасна філологія: тенденції та пріоритети розвитку»: зб. тез доп., міжн. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21–22 травня 2021 р.). Одеса, 2021. С. 78 – 80. URL: <https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/7030/document.pdf>
2. Косовець М. В. Мовленнева реалізація комунікативної тактики погрози (на матеріалі англomовного детектива). «Theoretical and Empirical Scientific Research: Concept and Trends»: зб. тез доп. II Міжн. наук.-практ. конф. Оксфорд, 2021. С. 245 – 248. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/12949/11933>
3. Косовець М. В. Communicative tactics manifesting manipulation strategy in English Detective Discourse. «International Scientific Discussion: Problems, Tasks and Prospects»: зб. тез доп. II Міжн. наук.-практ. конф. Брайтон, 2021. С. 95 – 105. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/issue/view/21-22.06.2021/564>

4. Косо́вець М. В. Комунікативні тактики реалізації стратегії контролю над ходом бесіди. «*Scientific researches and methods of their carrying out: world experience and domestic realities*»: зб. тез доп. міжн. наук.-практ. конф. Вінниця, 2021. С. 214 – 217. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science/article/view/14321/13141>
5. Косо́вець М. В. Мовленнєва реалізація тактики обіцянки у мовленні детектива (на матеріалі англомовного детективного дискурсу). «*XI Глухівські наукові читання: актуальні питання суспільних та гуманітарних наук*»: зб. тез доп. міжнар.наук.-практ. конф. Глухів, 2021. С. 236 – 237. URL: https://odaba.edu.ua/upload/files/Tezi_GLUHIVSKI_CHITANNYA_2021.pdf
6. Косо́вець М. В. Комунікативна тактика шантажу як спосіб дізнатися істини (на матеріалі сучасного англомовного детективного дискурсу). *Сучасні студії з романської і германської філології*: зб. матеріалів II всеукр. наук.-практ. конф. Одеса, 2021. С. 37 – 41.
7. Косо́вець М. В. Іntenція як початковий етап породження мовлення. *Актуальні питання лінгвістики та методики викладання іноземних мов*: зб. матеріалів VIII міжнародної науково-практичної конференції присвяченої пам'яті доктора педагогічних наук, професора В. Л. Скалкина. (м. Одеса, 12 квітня 2022 р.). Одеса, 2022. С. 131 – 134. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/rgf/konferenciya_Skalkina_imgf_2022.pdf
8. Косо́вець М. В. Літературний персонаж як мовна особистість у художньому дискурсі. *Current trends and fields of philological studies in the challenging reality*: зб. тез доп. міжнар.наук.-практ. конф. (м. Рига, 29–30 червня, 2022 р.). Рига, 2022. С. 188 – 192. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-46>
9. Косо́вець М. В. Комунікативні тактики емоційного впливу в мовленні поліцейського детектива. *Education and Science of Today: Intersectoral Issues and Development of Sciences*: зб. тез доп. IV Міжн. наук.-практ. конф. Кембрідж, 2022. С. 147 – 150. URL: <https://archive.logos-science.com/index.php/conference-proceedings/article/view/510>
10. Косо́вець М. В. Мовленнєва реалізація тактики прохання у мовленні детектива (на матеріалі англомовного детективного дискурсу). *Національна ідентичність у мові та культурі*: зб. тез доп. всеукр. науково-практ. конф. Київ, 2023. С. 86 – 89.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Приходько Ганна Іллівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології та лінгводидактики Запорізького національного університету, офіційний опонент. Виступ позитивний. Є запитання.

1. У підрозділі 1.1 наведено глибокий та всебічний аналіз ключових

понять комунікативна ситуація (с. 21), комунікативна взаємодія (с. 23), різні типи діалогічних структурних едностей (с. 23-26), які досліджуються в межах конwersаційного аналізу. Виникає питання: як ці поняття корелюють одне з одним, чи є вони синонімічними, що стоїть за кожним з них?

2. Цілком погоджуючись з думкою авторки про те, що дискурс – це інтегративний міждисциплінарний феномен та з вибудованою тріадою дискурс – художній дискурс – художній детективний дискурс (с. 38), не зовсім зрозумілим є критерії виокремлення наведених видів дискурсу.
3. Враховуючи засадничі принципи теорії комунікації, дисертантка виробила власну класифікацію стратегій і тактик, якими послуговується сищик. Постає питання: чим відрізняються тактики безпосереднього запитання, та уточнення й тактики попередження, погрози, шантажу (с.50)?
4. Лінгвістична інтерпретація прикладів у деяких випадках (наприклад, с. 59, 63, 70, 78) потребує залучення ширшого контекстуального тла. Це уможливило б краще розуміння аналізованого матеріалу, а висновки теоретичних положень розвідки набули б більшої переконливості.

Костроміна Ольга Валентинівна, кандидат філологічних наук, доцента, доцента кафедри Англійської мови №2 Національного університету «Одеська морська академія», офіційний опонент. Виступ позитивний. Є запитання.

1. На с. 46 дисертації йдеться про різновиди детективів: психологічний, історичний, іронічний, гангстерський, політичний тощо. Проте, авторка не уточнює, до якого типу належить досліджений нею фактичний матеріал. Яких прагматичних або соціальних рис набуває матеріал дослідження з огляду на його жанрову специфіку?

2. Згідно з висновками аудиторів, найбільш частотною шкалою в мовленнєвих реалізаціях стратегії прямого опитування є висхідна шкала (с. 141), що не є типовим для інших стратегій. Як авторка може пояснити домінування висхідної шкали під час реалізації стратегії прямого опитування?

3. На с. 152 зазначено, що переважна більшість фраз детектива, як поліцейського, так і аматора, характеризуються нормальною гучністю, проте у 9 % фраз спостерігається пониження гучності. Виникає запитання для яких саме тактик характерною є тиха гучність? Чим

обумовлюється пониження гучності?

4. Не зовсім зрозумілим, на наш погляд, є ігнорування під час аудиторського та електроакустичного аналізу такого інтонаційного параметру, як параметр тривалості пауз усередині фраз та синтагм, що реалізують комунікативні стратегії та тактики детективів.

Морозова Ірина Борисівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І.І.Мечникова, рецензент. Виступ позитивний. Є запитання.

На мою думку, пояснення потребує положення про те, що комунікативна тактика докору відноситься до стратегії емоційного впливу. Як здобувачка можете пояснити релевантність віднесення тактики докору саме до стратегії емоційного впливу, а не стратегії маніпулювання, наприклад? Адже у дослідженні зазначено, що тактика докору ґрунтується на невіддоволенні або несхваленні. Крім того, коментаря потребує положення про те, що в мовленнєвих реалізаціях стратегії емоційного впливу переважає такий складний та загалом не дуже поширений термінальний тон, як висхідно-спадний.

Присяжнюк Оксана Ярославівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування Одеського національного університету імені І.І.Мечникова, рецензент. Виступ позитивний. Є запитання.

По-перше, бажано було б пояснити зазначену здобувачкою поширеність у мовленні детектива тактики прохання. По-друге, пояснення потребує спостереження про те, що найвищі показники інтенсивності маркують фрази вимоги говорити по суті.

Результати голосування:

"За" 5 членів ради,

"Проти" — членів ради,

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує КОСОВЕЦЬ Маргариті Валеріївні ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Наталія КОНДРАТЕНКО

Підпис громад. *Наталії Кондратенко*
посада *голови спецради*
ЗАВІРЯЮ:
Проректор ОНУ імені І. І. Мечникова
[Signature] Запорожченко О. В.